

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Декан педагогічного факультету
проф. Т.О. Білецька
« » 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

**ТРЕНІНГ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ І ПАРТНЕРСЬКОЇ
КОМУНІКАЦІЇ У ЗВО**

Освітньо-професійної програми
галузі знань
спеціальності
освітнього ступеня

«Педагогіка вищої школи
01 Освіта / Педагогіка
01 «Освітні, педагогічні науки»
магістр

Шифр за навчальним планом ПП06

Київ 2023

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Тренінг освітньо-професійної взаємодії і партнерської комунікації у ЗВО» затвердженої на засіданні Вченої ради УДУ імені Михайла Драгоманова «___» _____ 2023 року, протокол № ___ .

Розробник програми:

Порядченко Л.А. – кандидат педагогічних наук, доцент,
Доцент кафедри педагогіки Українського державного
університету імені Михайла Драгоманова.

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки
25 серпня 2023 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри _____ С.А.Кушнірук

I. Опис навчальної дисципліни

Шифр дисципліни ВВ 04

Загальні характеристики навчальної дисципліни	Навчальне навантаження з навчальної дисципліни	Методи навчання і форми контролю	
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Кількість кредитів - 3	Методи навчання: лекції, пояснення, розповіді, бесіди, спостереження, ілюстрування, демонстрування, навчальні дискусії Форми поточного контролю: виконання практичних, та тестових завдань, виступ на семінарських заняттях, презентації, педагогічні проекти, опитування, виконання самостійних завдань, виконання тренувальних вправ Форми підсумкового контролю: залік	
Спеціальність (код, назва) 01 «Освітні, педагогічні науки»	Загальна кількість годин - 90		
Освітній рівень магістр	<i>Денна</i>		<i>Заочна</i>
	Лекції:		
	10		6
основна	Семінарські заняття:		
	4		2
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом 2	Практичні заняття:		
	8		4
Семестр 5	Самостійна робота:		
	68	78	
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 2 - самостійна робота: 4			
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання - українська	22/68	12/78	

Предмет вивчення навчальної дисципліни Навчальна програма вибіркової дисципліни «Тренінг професійно-педагогічної когмпетентності» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього рівня доктор філософії, галузі знань 01 Освіта, спеціальності 015 «Професійна освіта (теорія і методика професійної освіти)»

Міждисциплінарні зв'язки теорія і практика професійної освіти, інноваційні технології у професійній освіті, філософія науки, методи планування та обробки наукових досліджень, наукометрія та науково- організаційна діяльність, сучасні інформаційні технології в науковій сфері.

Мета дисципліни - формування у майбутніх науково-педагогічних працівників знань, умінь і навичок організації різних видів педагогічної діяльності; виховання особистісного ставлення до складових майстерності педагога.

Завдання полягає у формуванні:

- умінь організації позитивної міжособистісної взаємодії у спільноті;
- нових знань стосовно майбутньої професії;
- умінь і навичок виконання різних видів педагогічної діяльності у стандартних і нестереотипних навчально-виховних ситуаціях;
- умінь критичного і творчого мислення у процесі вирішення професійних завдань;
- умінь аналізу і вибору педагогічних дій у навчально-виховних ситуаціях;
- особистісних суджень, оцінок стосовно майбутньої професії;
- навичок роботи у команді.

II. Основні програмні результати навчання та компетентності, які вони формують:

Програмні результати навчання	Компетентності
<p>ПРН 7. Створювати у закладах вищої освіти інформаційно-комунікаційний простір, що сприяє особистісно-професійному розвитку здобувачів, забезпеченню їх конкурентноздатності на ринку освітніх послуг, досягненню визначених результатів навчання, формуванню готовності до освіти протягом життя.</p> <p>ПРН 3. Вести професійну дискусію та ділову комунікацію на основі сформованої стратегії власних думок та аргументів до широкого загалу.</p> <p>ПРН 5. Обирати та реалізовувати оптимальну стратегію спільної діяльності, міжособистісного спілкування та взаємодії, займати лідерську позицію, здійснювати командну співпрацю для реалізації комплексних і міждисциплінарних (інтернаціональних) проєктів у професійній освіті з урахуванням етичних, правових, соціальних й економічних аспектів.</p> <p>ПРН 10. Здійснювати фасилітаційну та тьюторську діяльність у сфері професійної освіти.</p> <p>ПРН 6. Організовувати процес педагогічної взаємодії у сфері професійної освіти на засадах суб'єкт-суб'єктного підходу та сучасних досягнень психолого-педагогічної науки, здійснювати діагностико-рефлексивну діяльність з метою оптимізації та інтенсифікації освітнього процесу.</p>	<p>ІК. Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної освіти та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики.</p> <p>ЗК 3. Здатність виявляти, ставити і генерувати ґрунтовні ідеї та розв'язувати актуальні психолого-педагогічні проблеми.</p> <p>ЗК 5. Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії на основі емпатії, командної співпраці та проактивності лідерських якостей в умовах мінливого мультикультурного простору.</p> <p>ФК 2. Здатність до створення та реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів професійної освіти на умовах педагогічної фасилітації та студентоцентризму.</p> <p>ФК 3. Здатність створювати й упроваджувати нові педагогічні технології та інтегрувати їх в освітньо-професійне середовище.</p> <p>ФК 6. Здатність до широкої наукової комунікації та командної співпраці щодо презентації результатів власної дослідно-експериментальної діяльності у галузі професійної освіти.</p> <p>ФК 10. Здатність здійснювати педагогічну, наукову та науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти на умовах реалізації індивідуального підходу, єдності теорії та практики й особистісної спрямованості освітньо-наукової діяльності.</p>

III. Тематичний план освітнього компоненту

На вибіркочу навчальну дисципліну «Тренінг освітньо-професійної взаємодії і партнерської комунікації у ЗВО» за навчальним планом підготовки відводиться 3 кредити ЄКТС (90 годин).

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	семінарські	практичні	СРС
Модуль 1						
1.	Тема 1.1. Вступ. Знайомство. Тренінг партнерського спілкування	2	2			9
2.	Тема 1. 2. Педагогічні здібності : увага як важлива риса викладача	2		2		9
3.	Тема 1.3. Педагогічні здібності: Спостережливість у діяльності викладача як важлива риса	4	2		2	9
4.	Тема 1.4. Розвиток комунікативної компетентності	4	2		2	9
	Разом за змістовим модулем	12	6	2	4	36
Модуль 2						
5.	Тема 2.1 Розвиток сенситивності викладача	4	2	2		10
6.	Тема 2.2.. Тренінг: розвиваємо креативність викладача	2			2	11
7.	Тема 2.3. Застосування тренінгових технологій на заняттях в аудиторії	4	2		2	11
	Разом за змістовим модулем	10	4	2	4	32
	Разом	22	10	4	8	68

IV. Зміст навчальної дисципліни

№ з/п	3.1.Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
1.	Змістовий модуль I.		
1.1	Тема 1. 1. Вступ. Знайомство. Партнерське спілкування. Педагог як суб'єкт педагогічної діяльності. Професійно-педагогічна компетентність викладача закладу вищої освіти. Професійно-педагогічна компетентність як складне професійне утворення. Тренінг як різновид ігрової інтерактивної технології. Соціально- педагогічна сутність тренінгу. Типологія тренінгів. <i>Рекомендовані інформаційні джерела: основна: 16, 31, 37; додаткова: 8, 3, 14</i>	2	2
1.2	Тема 1.2. Педагогічні здібності: Увага як важлива риса викладача. Педагогічні здібності викладача. Професійно-педагогічні уміння	2	-

	викладача закладу вищої освіти (ЗВО). Професійно-педагогічні навички викладача ЗВО. <i>Рекомендовані інформаційні джерела: основна: 12, 20, 34; додаткова: 6, 9, 13.</i>		
1.3	Тема 1.3. Педагогічні здібності: спостережливість у діяльності викладача як важлива риса. Професійно-педагогічні уміння викладача. Професійно-педагогічні навички викладача. Комуникативний комплекс професійно значущих особистісних якостей : рефлексивність, емпатійність, гнучкість, товариськість, здатність до співпраці, емоційна привабливість тощо <i>Рекомендовані інформаційні джерела: основна: 10, 25, 27; додаткова: 2, 8, 10</i>	4	2
1.4	Тема 1.4. Розвиток комуникативної компетентності Комуникативний комплекс професійно значущих особистісних якостей : рефлексивність, емпатійність, гнучкість, товариськість, здатність до співпраці, емоційна привабливість тощо. Роль професійно-педагогічних умінь і навичок викладача у взаємодії зі студентами. Стилi педагогічної діяльності викладача. <i>Рекомендовані інформаційні джерела: основна: 6, 15, 34; додаткова: 7, 10, 12</i>	4	2
2.	Змістовий модуль II.		
2.1	Тема 2.1.Розвиток сенситивності викладача. Педагогічні здібності викладача. Роль професійно-педагогічних умінь і навичок викладача у взаємодії зі студентами. <i>.Рекомендовані інформаційні джерела: основна: 7, 16, 24; додаткова:10, 12, 14</i>	4	2
2.2	Тема 2.2. Тренінг: розвиваємо креативність викладача. Педагог як суб'єкт педагогічної діяльності. Соціально-психологічні аспекти педагогічної діяльності. Професійна відповідність викладача. Стилi педагогічної діяльності викладача. Авторитет викладача в студентському колективі. Професійна самосвідомість викладача. Професійна майстерність. <i>Рекомендовані інформаційні джерела: основна: 15, 40, 35; додаткова: 5, 9, 13</i>	2	-
2.3	Тема 2.3. Застосування тренінгових технологій на заняттях в аудиторії. Сутність поняття тренінгу. Зміст, процес і методи тренінгових занять. Класифікація тренінгів. Форми і методи навчання для використання на тренінгових заняттях. Тренінг як форма інтерактивного навчання <i>Рекомендовані інформаційні джерела: основна: 10, 25, 30; додаткова: 3, 6, 12.</i>	4	2

4.2. Плани семінарських, практичних занять

Змістовий модуль 1.

Семінарське заняття 1. Педагогічні здібності: Увага як важлива риса викладача.

1. Педагогічні здібності викладача.
2. Професійно-педагогічні уміння викладача закладу вищої освіти (ЗВО).
3. Професійно-педагогічні навички викладача ЗВО.

Рекомендовані інформаційні джерела: 1-2, 5,14

Практичне заняття 1. Педагогічні здібності: спостережливість у діяльності викладача як важлива риса.

1. Тренінг формування педагогічної спостережливості викладача.
2. Виконання тренувальних вправ на формування педагогічної спостережливості

Рекомендовані інформаційні джерела: 9,10,12,13,15,25,27.

Практичне заняття 2. Розвиток комунікативної компетентності

1. Тренінг формування комунікативної компетентності викладача.
2. Виконання тренувальних вправ на формування комунікативної компетентності

Рекомендовані інформаційні джерела: 1-5, 7,21

Змістовий модуль II.

Семінарське заняття 2. Розвиток сенситивності викладача.

1. Педагогічні здібності викладача.
2. Роль професійно-педагогічних умінь і навичок викладача у взаємодії зі студентами.
3. Педагог як суб'єкт педагогічної діяльності. Соціально-психологічні аспекти педагогічної діяльності.
4. Професійна відповідність викладача. Стилi педагогічної діяльності викладача.
5. Авторитет викладача в студентському колективі. Професійна самосвідомість викладача.

Рекомендовані інформаційні джерела: 1-2, 5,14

Практичне заняття 4. Тренінг: розвиваємо креативність викладача.

1. Тренінг розвитку креативності викладача.
2. Виконання тренувальних вправ розвиток педагогічної майстерності викладача

Рекомендовані інформаційні джерела: 9,10, 13, 14,15.

Практичне заняття 5. Застосування тренінгових технологій на заняттях в аудиторії.

1. Тренінг формування професіно-комунікативної компетентності викладача.
2. Виконання комплексу вправ, які використовуються в тренінговому навчанні.

Рекомендовані інформаційні джерела: 9,10, 14,15.

4.3. Організація самостійної роботи студентів

Змістовий модуль 1.

Розробити та представити тренінг на формування комунікативної компетентності

Змістовий модуль 2.

Розробити та представити тренінг на формування педагогічної майстерності

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю

Поточний контроль здійснюється впродовж семестру під час проведення лекційних, семінарських, практичних занять і виконання самостійної роботи. Він оцінюється сумою набраних балів за всіма темами (100 балів – максимальний бал).

Формами поточного контролю виконання практичних і тестових завдань; підготовка презентацій, докладів; виступи на семінарських заняттях, виконання самостійних завдань.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів у поточному контролі застосовуються такі методи:

- методи усного контролю: аналіз публікації; аналіз джерел; індивідуальне та фронтальне опитування; співбесіди;
- методи письмового контролю : написання рефератів-оглядів, конспектів, ессе; заповнення кластерів, таблиць; тестування;
- методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, контролювати рівень засвоєння навчального матеріалу, знаходити допущені помилки, неточності, аналізувати, вчасно ліквідувати виявлені прогалини.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів у підсумковому контролі застосовуються такі методи:

- методи письмового контролю: теестування;
- методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання.

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

Формою підсумкового контролю успішності навчання є залік

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

<i>ECTS</i>	<i>За шкалою модульно-рейтингової оцінки в межах навчального закладу</i>	<i>За національною шкалою та шкалою навчального закладу</i>
<i>A</i>	<i>90-100</i>	<i>Відмінно</i>
<i>B</i>	<i>80-89</i>	<i>Дуже добре</i>
<i>C</i>	<i>70-79</i>	<i>Добре</i>
<i>D</i>	<i>65-69</i>	<i>Задовільно</i>
<i>E</i>	<i>60-64</i>	<i>Достатньо</i>
<i>F</i>	<i>35-59</i>	<i>Незадовільно з можливістю повторного складання</i>
<i>FX</i>	<i>1-34</i>	<i>Незадовільно з обов'язковим повторним курсом</i>

VII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

1. Основні:

1. Кошманова Т.С. На шляху до новітньої педагогічної освіти (на прикладі Університету штату Мічіган). Львів, 2000. 345 с.
2. Кошманова Т.С. Розвиток педагогічної освіти у США (1960-1998 рр.). - Львів: Вид-во «Світ», 1999. 486 с.
3. «Моделі навчання» (для студентів педагогічних спеціальностей) / За ред. Т.С. Кашманової. Серія: навчально-методичні матеріали. Вип. 5. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002.22с.
4. Мельнікова І.М., Белоглазенко Д.С. Соціально-педагогічні тренінги: Навчально-методичний посібник . / І.М. Мельнікова, Д.С.Белоглазенко. К., 2016. 146 с.
5. Мельничук І.М. Психолого-педагогічний тренінг як активний засіб підвищення комунікативної компетентності майбутнього фахівця фінансово-економічної сфери / І.М. Мельничук, В.Я. Чорній // Педагогічний альманах : зб. наук. праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон: РІПО, 2010. Вип. 8. С. 97–101.
6. Освітні технології. Навчально-методичний посібник / За заг. ред. О.М. Пехоти. - К.: А.С.К., 2001. 348 с.
7. Панасюк І. В. Застосування навчальних тренінгів у підготовці вчителів фізичної культури / І. В. Панасюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія : Педагогіка. 2007. №5. С. 6–10.

8. Пасічник О. О. Структура і критерії комунікативних умінь та результати визначення рівня їх сформованості у майбутніх соціальних педагогів / О. О. Пасічник // Наукові записки. Серія : Психолого- педагогічні науки (Ніжинський державний університет імені М. Гоголя) / За заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2012. №4. С. 98–103.
9. П'ятакова Г.П. Адаптація майбутнього вчителя до педагогічної діяльності на практичних заняттях з методики викладання літератури // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. Вип. 15. Ч.2., 2001. С. 86-89.
10. П'ятакова Г.П. Застосування інтерактивних методів навчання на заняттях із курсу "Історія російської літератури" у вищій школі // Тези доповідей звітної наукової конференції кафедри педагогіки, 19 лютого 2002 р. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. С. 41- 47.
11. Федорчук В. М. Соціально-психологічний тренінг «Розвиток комунікативної компетентності викладача» : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2003. 240 с.
12. Філософський словник / [авт.-уклад. М. О. Булатов]. К. : Стило, 2009. 575 с.
13. Цюман Т. П. Тренінг як інноваційна форма превентивної роботи з молоддю / Т. П. Цюман // Науковий вісник Чернівецького університету. : Збірник наукових праць. Чернівці : Чернівецький нац. у-т, 2005. Вип. 271. С. 181–184
14. Чорній В. Я. Формування готовності до професійного спілкування майбутніх фахівців банківської справи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / В. Я Чорній.
15. Яковенко М.Л. Розвиток інноваційної активності студентства в умовах оновлення вищої школи України : автореф. дис. ... канд. соц. наук : 22.00.04 / Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Х., 2003. 20 с.
16. Матійків І. М. Тренінг емоційної компетентності: навч.-метод. посібник / автор І. М. Матійків – К.: Педагогічна думка, 2012. 112 с.
17. Інтерактивні методи навчання: навч. посібник / [За заг. ред. П. Шевчука і П. Фенриха]. Щецін : Вид-во WSAP, 2005. 170 с.
18. Мілютіна К. Л. Теорія та практика психологічного тренінгу: навч. посіб. / К. Л. Мілютіна. К. : МАУП, 2004.– 192 с.
19. Максименко С.Д. Технологія спілкування (комунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування) / С.Д. Максименко, М.М. Заброцький. К.: Главник. 2005. 112с.
20. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко ,І.Ф. Кривоноста ін.; за ред. І.А.Зязюна. 3-тевид., допов. І переробл. К. :СПД Богданова А.М., 2008. 376с.
21. Коробейнікова Л.Г. Програма навчальної дисципліни «Тренінг спілкування». К.: КиМУ, 2003. 8 с.
22. Технології роботи організаційних психологів: Навч. посіб. Для студентів вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів після диплом. освіти / За наук. ред. Л.М. Карамушки. К.: Фірма «ІНКОС», 2005. 366 с.
23. Барабаш О. Стратегії поведінки в конфліктній ситуації *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 3. С. 208-212. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2017_3_47
24. Березовська, Л.І. Т.С. Конц Психологічна готовність студентів до розв'язання конфліктів *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Серія "Педагогіка та психологія": збірник наукових праць. Мукачево 2016. Випуск 2(4). С.230-233.
25. Білоус Р. М. Мій професійний вибір: тренінг старшокласників *Практична психологія та соціальна робота*. 2010 № 12. 34–38.
26. Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача : навч. посіб. Київ 2005. 336 с.

27. Воронова О.Ю. Проблема формування рефлексії у майбутніх вихователів *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2014. №27.
28. Глузман О. В. Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості. *Педагогіка і психологія*. 2009. № 2 (63). С. 51–60.
29. Деркачова М. Стежинка самопізнання. Тренінгові заняття для підлітків 15–16 років / *Психолог*. 2011. № 7. С. 21–25.
30. Капацина А. О. Тренінг для керівників-початківців *Практична психологія та соціальна робота*. 2007. № 4. С. 30–37.
31. Карамушка Л. М. Психологія управління: навч. посібник К 2003. 344 с.
32. Кашапов, М. М. Башкин М. В. Психологія конфліктної компетентності: навч. посібник Ярославль: 2010. 128 с.
33. Кікінеджи О. М. О. Б. Кізь Формування гендерної культури молоді: науковометодичні матеріали до тренінгової програми *Практична психологія та соціальна робота*. 2007. № 8. С. 64–69.
34. Коць М. О. Комунікативна компетентність як складова професіоналізму майбутнього педагога *Практична психологія та соціальна робота*. 2007. № 1. С. 52 – 55.
35. Кравченко-Дзондза О. Модель формування комунікативної компетентності майбутніх вчителів початкових класів у процесі професійної підготовки *Людознавчі студії : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Серія «Педагогіка». Дрогобич 2015. Вип. 31: Педагогіка. С. 177 – 186.
36. Ложкін Г.В. Н.І. Пов'якель Психологія конфлікту: теорія і сучасна Практика. К.: 2007. 435 с.
37. Макаренко С. С. Формування мотивації досягнень в структурі мотиваційної сфери особистості вчителя *Науковий вісник. Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2013. С. 314 – 323.
38. Марчак С. Психологічний комфорт педагога в умовах конструктивного спілкування. Тренінг-курс для педагогів і майстрів виробничого навчання *Соціальний педагог*. 2010. № 1. С. 28–33.
39. Долинська Л.В.. Психологія конфлікту. Навчальний посібник для ВНЗ К.2010. 304 с.
40. Мілютіна К. Психолог-тренінг *Психолог*. № 14. 2002. С. 4–6.
41. Міляєва В. Р. Бісик Ю. М. Використання психологічних тренінгів для вдосконалення фахової підготовки державних службовців *Практична психологія та соціальна робота*. 2010. № 11.С. 74–79.
42. Мухіна Л. М. Теоретико-методологічні підходи до розгляду поняття конфліктологічної компетентності як складової професійної компетентності викладача М. 2006. 608 с.

Допоміжна

1. Озеркова І. Рольові ігри як технологія самовиховання *Завуч*. 2001. № 23–24 (101–102). С. 57–61.
2. Онуфрієва Л.А. С.О.Ренке Конфліктна компетентність як складова комунікативної компетентності *Збірник наукових праць Кам'янець – Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С.Костюка НАПН України* 2011. №12. 751 с.
3. Орбан-Лембрик Л.Е. Підручник: Соціальна психологія особистості і спілкування К.: 2004. 576 с.
4. Паскар Ю. Тренінг – це можливість самовиховання *Шкільний світ*. 2004. № 38. С. 6–7.

5. Пометун І. О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібник К 2004. 192 с.
6. Семиченко В.А., Заслуженюк В.С. Психологічна структура педагогічної діяльності : навч. посібник К. 2001. 231 с.
7. Скок А.Г. Толерантність як чинник психологічної готовності майбутніх фахівців соціальної сфери до попередження конфліктів у професійній діяльності *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України*, Том. І, Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія, К. : Вип. 39, 2013, 148-152 с.
8. Смоляна Я. Просвітницький тренінг як метод формування критичного ставлення підлітків до засобів масової інформації *Соціальний педагог*. 2005. № 2. С. 12–18.
9. Сотська Г. І. Тітаренко Посібник - практикум з формування конфліктологічної компетентності майбутніх фахівців з реклами і зав'язків з громадськістю. – К. 2018. 48 с.
10. Філь С. С. Визначення, зміст та структура конфліктологічної компетентності студентів – майбутніх фахівців соціально-педагогічних професій *Наукові записки НаУКМА. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота*. 2011. Т. 123. С. 20-24. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMApp_2011_123_6
11. Шамлян К. Особливості соціальної перцепції у педагогічному спілкуванні *Вісник Львів* 2005. №19. С. 191–198.
12. Шевчук О. М. Організація і методика соціально-педагогічного тренінгу : Навчальний посібник. Умань, 2011. 133 с.
13. Шлімакова І. І. Культура інтерактивної взаємодії педагогічного спілкування в екопсихологічному контексті *Практична психологія та соціальна робота*. 2007. № 8. С. 18–24.
14. Шпак М. Емоційний інтелект в контексті сучасних психологічних досліджень *Психологія особистості*. 2011. № 1 С. 284.